

УДК 364.7

Іванова А.І.¹, Щербина С.С.²

¹ студ. гр. СН-211 НУ «Запорізька політехніка»

² канд. соц. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

ОЦІНКА ПОТРЕБ СІМ'Ї НЕПОВНОЛІТНЬОГО, ЯКИЙ ГОТУЄТЬСЯ ДО ЗВІЛЬНЕННЯ З МІСЦЬ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛИ

Сім'я є одним із найважливіших соціальних інститутів та основним об'єктом соціально-виховної роботи із засудженим, що виконує численні функції, такі як емоційна підтримка, соціалізація, економічна підтримка та передача культурних цінностей.

Соціальна, соціально-педагогічна, соціально-медична та психологічна робота з дітьми, які потрапили в конфлікт із законом, а також з їхніми родинами потребує залучення різних суб'єктів. До таких можна віднести:

- 1) громадські організації, благодійні фонди, релігійні організації;
- 2) навчальні заклади;
- 3) медико-соціальні установи;
- 4) центри соціальних служб.

Оцінку потреб родини неповнолітнього здійснюють соціальні працівники, психологи та інші фахівці, які працюють з сім'єю.

Соціальному працівнику, який здійснює оцінку потреб родини засудженого, першочергово варто ознайомитись з результатами заповнення Форми характеристики засудженого, що є обов'язковим інструментом для співробітників установ виконання покарань. Форма характеристики містить такі розділи: загальна інформація (особисті дані, інформація про вирок, строки покарання), соціально-психологічні фактори (житло, освіта, робота, матеріальне становище, стосунки з рідними та суспільством, ставлення до правопорушення), характеристика під час відбування покарання (заохочення та стягнення, участь у програмах ресоціалізації), оцінка ризику повторного правопорушення та небезпеки для суспільства, а також рекомендації щодо подальших заходів соціально-виховної роботи. Цей інструмент допомагає соціальному працівнику здійснити комплексну оцінку засудженого для ефективного планування його подальшої ресоціалізації [2].

Ознайомлення з цією інформацією дозволяє точніше визначити потреби родини та розробити ефективний план надання соціальної допомоги.

Під час роботи із даною родиною необхідно звертати увагу на психологічні особливості та поведінкові характеристики. Важливо враховувати емоційний стан членів родини, їх ставлення до майбутнього звільнення дитини, а також можливі проблеми адаптації та зміни у взаємовідносинах після повернення засудженого. Психологічні фактори, такі як тривога, стрес, недовіра чи гнів, можуть суттєво впливати на взаємодію родини та її здатність до підтримки.

Однак варто зазначити, що соціальний працівник не є фахівцем у наданні психологічної допомоги. Для більш глибокої психологічної підтримки необхідно залучення психолога, який спеціалізується на роботі з особами, що відбували покарання, і розуміє особливості цієї категорії осіб.

Оцінка потреб дитини та її сім'ї повинна проводитися з урахуванням таких факторів, як вік, стать, національність, особливості розвитку дитини, а також здатність батьків забезпечити її потреби. Важливо враховувати ресурси родинного середовища та громади, а також мотивацію сім'ї до співпраці і усвідомлення нею власних проблем та сильних сторін.

Соціальна робота з батьками передбачає наступні етапи:

1. пошук даних про родичів, з якими дитина підтримує важливі стосунки;

2. встановлення контакту з батьками та родичами, важливими для дитини;
3. визначення здатності батьків до виховання та їхнього стилю взаємодії з дитиною;
4. збирання інформації про сім'ю та її соціально-економічний стан;
5. вивчення життєвих орієнтирів батьків та схильності дитини сприймати їхні настанови;
6. визначення причин сімейних проблем та пошук шляхів їх вирішення;
7. обговорення питань відповідальності батьків за виховання дітей та заохочення до активної участі у процесі допомоги;
8. навчання батьків методам ефективного спілкування з дітьми та розвитку гармонійних сімейних відносин.

Для проведення та фіксації результатів комплексної оцінки використовується Акт оцінки потреб дитини та її сім'ї (особи) відповідно до наказу Міністерства соціальної політики України від 06.12.2018 року № 1855 «Про затвердження форм обліку соціальних послуг сім'ям (особам), які перебувають у складних життєвих обставинах» [1].

Наступним кроком після оцінки потреб є складання індивідуального плану. Згідно з цим планом, враховуючи потреби родини надається перелік соціальних послуг. Для цього здійснюється взаємодія зі службою пробації, установою, де відбуває покарання неповнолітній, надавачами соціальних послуг та благодійними організаціями.

Тому, соціальна робота з родиною неповнолітнього засудженого, який готується до звільнення, повинна базуватись на всебічній оцінці її потреб. Для цього важливо використовувати додаткові відомості від закладу виконання покарання, для точного визначення потреб родини та розробки плану соціальної підтримки. Крім того, необхідно встановити тісну співпрацю з підрозділом пробації, установою виконання покарань та надавачами соціальних послуг.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Про затвердження форм обліку соціальної роботи з сім'ями/особами, які перебувають у складних життєвих обставинах [Електронний ресурс] : Наказ Міністерства соц. політики України від 13.07.2018 № 1005. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0943-18#Text> (дата звернення: 02.04.2025).

2. Про організацію соціально-виховної та психологічної роботи із засудженими [Електронний ресурс] : Наказ Міністерства юстиції України від 04.11.2013 № 2300/5 : станом на 9 квіт. 2024 р. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1863-13#Text> (дата звернення: 02.04.2025).